

SIMON SZABOLCS – N. VARAGYA SZILVIA

Identitás – attitűd – nyelv a komáromi kétnyelvű beszélőközösség körében¹

SZABOLCS SIMON – SZILVIA N. VARAGYA

Bilingualism and the Linguistic Landscape of Komárno in Slovakia

Keywords: ethnic composition, autochthonous nationality, sociolinguistic survey, bilingualism, assimilation

0. Bevezetés

Dolgozatunk tárgya a dél-szlovákiai Komárom város kétnyelvűsége, mind a magyar, mind a szlovák nemzetiségűek/anyanyelvűek szempontjából. A tanulmány első részében bemutatjuk a város demográfiai adatait, a vizsgálat módszerét és az adatközlőket. Felmérésünkben a nyelvhasználat különféle kérdéseivel foglalkozunk; képet nyújtunk az adatközlők anyanyelvi és másodnyelvi ismereteiről, a magyar és a szlovák nyelv használatának elterjedtségéről a családi nyelvhasználatban (vö. Lampl 2011) és a közéletben, az adatközlők idegen nyelvi ismereteiről és egyebekről. A kutatás eredményeit statisztikai módszerekkel dolgoztuk fel, és a jobb áttekinthetőség céljából táblázatokban is bemutatjuk.

1. Komárom város demográfiai adatairól

Komárom Dél-Szlovákiában, a Nyitrai kerület Komáromi járásában fekvő határ menti város. A trianoni békeszerződés értelmében Csehszlovákiához került városnak

1 A tanulmány a Fórum Kisebbségkutató Intézet keretében működő Gramma Nyelvi Iroda támogatásával és a *Dél-Szlovákia kétnyelvűsége, különös tekintettel néhány választott település helyi önkormányzatának kétnyelvűségére* c. projekt (Fond na podporu kultúry národnostných menšín, 21-170-00334) keretében készült a komáromi Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén.

Komárno a szlovák neve. Komáromnak a legutóbbi, 2011-es népszámlálás szerint² 34 349 lakosa van. A település nemzetiségi megoszlása a következő: 18 506 (53,9%) magyar, 11 509 (33,5%) szlovák, 3699 (10,7%) azonosítatlan, 1% alatti arányban – 232 cseh, 141 roma, 21 német, 19 ukrán, 18 orosz, 17 bolgár, 15 morva, 14 lengyel, 8 szerb, 7 zsidó, 7 ruszin, 2 horvát, 134 egyéb. Mivel a népszámláláskor a 34 349 lakos közül 3699 személy nem tüntette fel a nemzetiségét, valószínű, hogy a magyar nemzetiségűek reális száma is magasabb. Magyar anyanyelvűnek 20 080 (58,5%) lakos vallotta magát, ezek közül 1574 (4,6%) személy tüntette fel, hogy nem magyar, hanem szlovák vagy egyéb nemzetiségű. Az előző, 2001-es népszámlálási adatokhoz viszonyítva (37 366 lakos) Komárom lakossága és a domináns, magyar nemzetiségű lakosok számaránya (22 452; 60,1%) csökkenő tendenciát mutat (vö. Bauko 2018, 59; Gyurgyík 2004, 2014).

2. A felmérés módszere, az adatközlők bemutatása

A terepmunka során az volt a célunk, hogy legalább 40 magyar nyelven és 40 szlovák nyelven kitöltött kérdőívet gyűjtsünk fel. Az adatközlőket a terepmunkások elsősorban saját ismeretségi körükből választották ki, magyar és szlovák nemzetiségű személyeket egyaránt. Ezenkívül véletlen mintavétellel kérdeztük le az adatközlőket a kutatáshoz készült kérdőívvel, miközben kétféle, magyar és szlovák nyelvű kérdőív közül választhattak. A kutatás során az volt a cél, hogy a felmérésben – lehetőség szerint – nők és férfiak hasonló arányban vegyenek részt, s hogy a fiatal, középkorú és idősebb korcsoport is képviselve legyen a mintában, lehetőség szerint szintén arányosan. Ezenkívül szempont volt még az is, hogy iskolázottság szerint is rétegzett legyen a minta; vagyis felső-, közép- és alacsony iskolázottsággal rendelkező személyek is legyenek benne. A 40 magyar és 40 szlovák nyelven kitöltött kérdőív által felgyűjtött adatok nem tekinthetők reprezentatívnak.

A kérdőív magyar változatában a legtöbb kérdés, a magyar – mint feltételezett első nyelv – használatára vonatkozott; a szlovák változatban pedig hasonló módon a szlovákra. Feltételeztük ugyanis, hogy a magyar kérdőíveket főleg magyar anyanyelvű adatközlők választják, míg a szlovák változatot főleg szlovák anyanyelvűek.

2.1. A kutatási minta

Kutatási mintánkban a magyar kérdőívet választók közül 14 férfi és 26 nő, a szlovák kérdőívet választók közül 16 férfi és 24 nő.

² Gyurgyík László (2014) a 2011-es szlovákiai népszámlálás adataival kapcsolatban *regisztrált és becsült adatokat* különböztet meg. Ennek oka az, hogy az ország 5 397 036 lakosa közül 382 493 (7,08%) személy nem tüntette fel a nemzetiségi hovatartozását.

1. táblázat. Az adatközlők nemek szerinti megoszlásban

Adatközlők	Férfiak	%	Nők	%	Σ	%
Magyar kérdőívet választó adatközlők	14	35	26	65	40	100
Szlovák kérdőívet választó adatközlők	16	40	24	60	40	100

2. táblázat. Az adatközlők életkor szerinti megoszlásban

Életkor	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
15-34	13	32,5	11	27,5	24	30
35-54	14	35	24	60	38	47,5
55-65+	13	32,5	5	12,5	18	22,5
Σ	40	100	40	100	80	100

A 2. táblázat adataiból láthatjuk, hogy mind a magyar, mind a szlovák válaszadók körében képviselve volt a fiatal, a középkorú és az idősebb korosztály is. E tekintetben azonban nem egyformák az egyes korcsoportok, a „magyar” adatközlői minta arányosabb, mint a „szlovák”.

3. táblázat. Az adatközlők iskolai végzettség szerinti megoszlásban

Iskolai végzettség	„Magyar” válaszadók	%	„Szlovák” válaszadók	%
Alapfokú	3	7,5	0	0
Középfokú	19	47,5	25	62,5
Felsőfokú	18	45,0	15	37,5
Σ	40	100	40	100

A 3. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar kérdőívet kitöltők közül 3 válaszadó (7,5%) alapfokú, 19 válaszadó (47,5%) középfokú és 18 válaszadó (45%) felsőfokú végzettséggel rendelkezik. A szlovák kérdőívet kitöltők csoportjában alapfokú végzettségű nincs, középfokú végzettsége 25 válaszadónak (62,5%) és felsőfokú végzettsége 15 adatközlőnek van (37,5%).

4. táblázat. A válaszadók nemzetiség szerinti megoszlásban

	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
Magyar nemzetiségű	38	95	21	52,5	59	73,8
Szlovák nemzetiségű	2	5	14	35	16	20,0
Nem jelölte meg	0	0	5	12,5	5	6,25
Σ	40	100	40	100,0	80	100,0

A 4. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar kérdőívet kitöltő válaszadók közül 2 személy szlovák nemzetiségűnek vallotta magát, míg a szlovák kérdőívet kitöltők közül 21-en magyar nemzetiségűnek, ezenkívül 5 válaszadó nem tüntette fel a nemzetiségi hovatartozását.

Az eredmények azt tükrözik, hogy a nemzetiségi hovatartozás és az első nyelv (anyanyelv) kategóriái nem esnek egybe Komárom³ esetében sem (lásd még az 5. táblázatban; vö. Mrva–Szilvássy 2011, Pusztay 2017). Az a tény, hogy szlovák nyelvű kérdőívet választott 21 magyar nemzetiségű adatközlő, arra enged következtetni, hogy a csoportba tartozó személyek szlovák nyelvbeli kompetenciái fejlettebbek, mint a magyarbeliek. Ezzel összefüggésben szintén feltételezhető, hogy a csoport tagjai, még inkább azok leszármazottai, hajlamosabbak az asszimilációra (vö. Kiss Zita 2018, Sorbán 2014). Ebben, minden bizonnyal, a többségi szlovák nyelven történt iskolai oktatásnak van szerepe.

2.2. Az adatközlők anyanyelve⁴

A magyar nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők valamennyien magyar anyanyelvűek, ugyanakkor a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők közül 11 szlovák anyanyelvű, 29 adatközlő, a többség, viszont magyar anyanyelvűnek vallotta magát. Ez azt jelenti, hogy a 80 válaszadó közül 69 magyar anyanyelvű és 11 szlovák anyanyelvű, 29 adatközlő pedig szlovák nyelvű kérdőívet választott, de a magyart jelölte meg anyanyelveként. Az eredményeket az alábbi 5. táblázatban foglaltuk össze.

5. táblázat. Az adatközlők első nyelv (anyanyelv) szerinti bontásban

Adatközlők	Magyar anyanyelvű	%	Szlovák anyanyelvű	%	Σ	%
Magyar kérdőívet kitöltők	40	100	0	0	40	100
Szlovák kérdőívet kitöltők	29	72,5	11	27,5	40	100
Σ	69	86,3	11	13,7	80	100

2.3. A *standard*, a *nemstandard* és a *nyelvjárás* fogalmához

A *standard*, vagy *sztenderd* fogalmát mint szociolingvisztikai terminust Kontra Miklós (Kontra 2006: 578–579) a következőképpen határozza meg:⁵

3 A város történetéhez vö. Szénássy 1998.

4 A szlovákiai magyarok kódkészletéhez, nyelvhasználati problémáihoz vö. pl. Lanstyák 2018; Misad 2019; Simon 2010, 2017.

5 A *standard/sztenderd* értelmezéséhez vö. még Tolcsvai 2016.

„A standard magyar az a dialektus, amelyet az írott szövegekben többnyire használnak, amelyet a művelt magyar beszélők beszélnek, és amelyet a magyarul tanuló idegen ajkúaknak tanítanak. E változat szókincsét és nyelvtanát szótárakban, ill. nyelvtanokban kodifikálják. Vagyis ez a kodifikált norma. Nem azonos azzal, amit a magyar nyelvészek a szakirodalom zömében irodalmi nyelvnek vagy köznyelvnek neveznek [...]”

Hasonló megfogalmazás olvasható Peter Trudgilltől is, aki szerint egyetlen kiválasztott kiejtés-változat, amely ehhez a dialektushoz, vagyis nyelvváltozathoz társulna, nem létezik, de szókincsét és nyelvtanát szótárakban kodifikálták. A standard/sztenderd magyar több kutató véleménye szerint *többközpontú sztenderd*, amelyhez több, egymástól valamelyest különböző standard nyelvváltozat tartozik, így a Szlovákiában, Vajdaságban, Erdélyben, Kárpátalján beszélt standard. Az összes többi nyelvváltozat – így a nyelvjárásoké is – gyűjtőneve *nemstandard/nemsztenderd magyar* (vö. Trudgill 1997: 77).

A kérdőív egyik kérdése a magyar első nyelvű (anyanyelvű) adatközlők szlovák nyelv iránti attitűdjét vizsgálta. Pontosabban arra a kérdésre akartunk választ kapni, hogy az adatközlők környezetük nyelvének vagy idegen nyelvnek tartják-e a szlovákot. A kérdőívben erre a következő kérdés vonatkozott: *Amennyiben Ön nem tekinti a szlovák nyelvet az anyanyelvének, akkor a szlovák nyelv az Ön számára: idegen nyelv vagy a környezet nyelve?* Megjegyezzük, hogy az *idegen nyelv* és a *környezetnyelv* fogalmakhoz az adatközlők nem kaptak felvilágosítást, vagyis azt érthették rajtuk, amit gondoltak.

6. táblázat. A magyar anyanyelvű adatközlők attitűdje a szlovák nyelvhez

	Idegen nyelv	%	Környezet nyelve	%	Nem válaszolt	%	Σ	%
Magyar kérdőívet kitöltők	12	30	28	70	0	0	40	100

A magyar kérdőívet kitöltők közül 12 (30%) adatközlő idegen nyelvnek, 28 (70%) pedig a környezet nyelvének jelölte meg a szlovák nyelvet. Ezek az adatközlők a szlovákra nem idegen nyelvként, hanem a környezet nyelveként tekintenek.

2.4. Az adatközlők hozzátartozóinak anyanyelve

A magyar nyelvű kérdőívet választó adatközlők hozzátartozói túlnyomó többségben magyar anyanyelvűek. Az apák esetében 92,5%-ban, az anyák esetében 97,5%-ban.

A szlovák nyelvű kérdőívet választó adatközlők hozzátartozóinak többsége szintén magyar anyanyelvű, az apák 80%-a, az anyák 72,5%-a. Noha a szlovák kérdőívet kitöltők szüleinek többsége magyar anyanyelvű, gyermekeiknek, az adatközlők meghatározó részének domináns nyelve bizonyára a szlovák; s az is valószínű, hogy szlovák tan nyelvű iskolában folytatták tanulmányaikat.

3. A felmérés adatainak bemutatása

Felmérésünkben fontosnak tartottuk megvizsgálni azt a kérdést, hogy milyen a magyar és a szlovák standard nyelvváltozat és a helyi nyelvjárások ismeretének szintje az adatközlők körében, önbevallásuk alapján. Az erre vonatkozó adatokat a 7. és a 8. táblázat tartalmazza.

7. táblázat. A magyar nyelvtudás szintje az adatközlők önbevallása alapján (magyar kérdőívet kitöltők)

Nyelvváltozat/tudásszint	egyáltalán nem tudom						középérték		tökéletesen tudom						Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%		
Magyar standard	0	0	0	0	1	2,5	5	12,5	10	25	14	35	10	25	40	100
Nyelvjárás*	3	7,5	0	0	2	5	2	5	5	12,5	9	22,5	11	27,5	32	80

Az adatközlők önbevallásán alapuló adatok szerint a magyar kérdőívet kitöltők többsége magas szinten ismeri és használja mind a magyar standardot, mind a helyi nyelvjárást. A *tökéletesen tudom* lehetőséget választotta mindkét esetben az adatközlők több, mint negyede. Az adatokból az is kitűnik, hogy az adatközlők standardbeli kompetenciái jobbák, mint a nyelvjárásbeliéi. A standardot jól tudja (5–7. szint) 34 adatközlő (85%), a nyelvjárást pedig 25 (75%).

8. táblázat. A szlovák nyelvtudás szintje az adatközlők önbevallása alapján (szlovák kérdőívet kitöltők)

Nyelvváltozat/tudásszint	egyáltalán nem tudom						középérték		tökéletesen tudom						Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%		
Szlovák standard*	0	0	1	2,5	1	2,5	5	12,5	6	15	18	45	8	20	39	97,5
Nyelvjárás*	7	17,5	3	7,5	8	20	3	7,5	4	10	4	10	4	10	33	82,5

Az adatközlők önbevallásán alapuló adatok szerint a szlovák kérdőívet kitöltők közül 8 (20%) a legmagasabb szinten ismeri és használja a szlovák standard nyelvváltozatot; a helyi szlovák nyelvjárást ugyanakkor csak 4 (10%). A *tökéletesen tudom* (7. szint) lehetőséget választó adatközlőkhöz képest a valamivel kisebb mértékű tudást (6. szint) jelölte meg az adatközlők 45%-a a standard esetében; a nyelvjárás esetében ez az érték jóval kevesebb, 10%. Az adatokból az is kitűnik, hogy az adatközlők standardbeli kompetenciái sokkal jobbák, mint a nyelvjárásbeliéi. A standardot tökéletesen tudja (5–7. szint) 32 adatközlő (80%), a nyelvjárást pedig 12 adatközlő (30%).

A magyar és a szlovák standard nyelvváltozat és a helyi nyelvjárások ismeretének szintjén kívül felmérésünk arra is kiterjedt, hogy milyen idegen nyelve(ke)t tudnak az adatközlők és milyen szinten beszélik az(oka)t. A magyar kérdőívet kitöltők az anyanyelvük és a szlovák másodnyelvük mellett a cseh, az angol, a német, a francia és a spanyol nyelvet használják. Csehül például a 40-ből 6 adatközlő kiváló szinten beszél, angolul hasonlóan magas szinten hárman kommunikálnak, németül pedig négyen, önbevallás alapján.

A szlovák kérdőívet kitöltők a szlovák és a magyar mellett a cseh, az angol, a német, a francia és a spanyol nyelvet használják. Önbevallás alapján csehül a 40-ből 2 adatközlő kiváló szinten beszél, angolul hasonlóan magas szinten hárman kommunikálnak, németül pedig egy adatközlő.

Felmérésünkben a családi kommunikációban megjelenő nyelvváltozatok (standard magyar nyelvváltozat, helyi nyelvjárás, egyéb) elterjedtségéről is képet kaptunk. Az ide vágó adatok összegzését az alábbi táblázatok tartalmazzák.

9. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar standardon családi környezetben a családtagjaival (magyar kérdőívet kitöltők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%		
Apai nagyapa	9	22,5	0	0	1	2,5	3	7,5	2	5	1	2,5	18	45	34	85
Apai nagyanya	8	20	1	2,5	0	0	3	7,5	2	5	1	2,5	20	50	35	87,5
Anyai nagyapa	6	15	1	2,5	0	0	3	7,5	3	7,5	1	2,5	18	45	32	80
Anyai nagyanya	7	17,5	0	0	0	0	3	7,5	3	7,5	1	2,5	20	50	34	85
Apa	6	15	4	10	0	0	4	10	2	5	2	5	20	50	38	95
Anya	4	10	2	5	0	0	2	5	2	5	5	12,5	24	60	39	97,5
Saját gyerekeivel	3	7,5	0	0	1	2,5	7	17,5	3	7,5	1	2,5	21	52,5	36	90
Párjával	3	7,5	1	2,5	0	0	6	15	3	7,5	2	5	23	57,5	38	95

Az adatközlők válaszaik arról tanúskodnak, hogy a magyar standardot leggyakrabban az édesanyjukkal (60%), a párjukkal (57,5%) és a gyerekeikkel (52,5%) való kommunikációban használják az adatközlők. Megállapíthatjuk, hogy az adatközlők családi kommunikációjában erőteljesen jelen van a magyar standard nyelvváltozat.

10. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar nyelvjárásban családi környezetben a családtagjaival (magyar kérdőívet kitöltők)?

	soha						közép-érték		nagyon gyakran						Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%		
Apai nagypapa	15	37,5	1	2,5	2	5	4	10	1	25	4	10	7	17,5	34	85
Apai nagymama	14	35	1	2,5	3	7,5	4	10	1	2,5	4	10	8	20	35	87,5
Anyai nagypapa	14	35	1	2,5	3	7,5	3	7,5	2	5	3	7,5	7	17,5	33	82,5
Anyai nagymama	13	32,5	1	2,5	4	10	4	10	1	2,5	4	10	7	17,5	34	85
Apa	12	30	1	2,5	3	7,5	4	10	2	5	2	5	20	50	34	85
Anya	11	27,5	0	0	3	7,5	5	12,5	0	0	5	12,5	11	27,5	35	84,5
Saját gyerekeivel	9	22,5	0	0	3	7,5	3	7,5	0	0	3	7,5	14	35	32	80
Párjával	10	25	1	2,5	3	7,5	3	7,5	0	0	3	7,5	14	35	34	85

A helyi magyar nyelvjárást a leggyakrabban az édesapjukkal (50%), a párjukkal (35%) és a gyerekekkel (35%) való kommunikációjukban a standard mellett erőteljesen jelen van a helyi magyar nyelvjárás is. A standard és a helyi nyelvjárás használatát összevetve az adatokból látható, hogy a standard szerepe jelentősebb a családi nyelvhasználatban, mint a nyelvjárásé.

A magánérintkezésben megjelenő nyelvváltozatok elterjedtségét a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők körében is vizsgáltuk.

11. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák standardon családi környezetben (szlovák kérdőívet kitöltők)?

	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem választott		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Apai ági nagypapa	31	77,5	2	5	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	2	5	3	7,5	40	100
Apai ági nagymama	30	75	1	2,5	0	0	3	7,5	1	2,5	0	0	2	5	3	7,5	40	100
Anyai ági nagypapa	29	72,5	1	2,5	0	0	3	7,5	0	0	1	2,5	3	7,5	3	7,5	40	100
Anyai ági nagymama	29	72,5	1	2,5	0	0	2	5	1	2,5	2	5	2	5	3	7,5	40	100
Apámmal	28	70	1	2,5	0	0	2	5	0	0	1	2,5	4	10	4	10	40	100
Anyámmal	28	70	1	2,5	0	0	1	2,5	1	2,5	2	5	3	7,5	4	10	40	100
Gyermekemmel	21	52,5	3	7,5	1	2,5	2	5	3	7,5	2	5	4	10	4	10	40	100
Párommal	24	60	3	7,5	0	0	1	2,5	2	5	1	2,5	7	17,5	2	5	40	100

Az adatközlők válasza szerint a szlovák standardot a leggyakrabban a párjukkal (17,5%), ezenkívül az apjukkal (10%) és a gyerekeikkel (10%) való kommunikációban használják. Megállapíthatjuk, hogy az adatközlők családi kommunikációjában jelen van a szlovák standard nyelvváltozat, de a magyar csoporttal összehasonlítva jóval kisebb mértékben.

12. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák nyelvjárásban családi környezetben (szlovák kérdőívet kitöltők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Apai ági nagyapa	33	82,5	0	0	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	0	0	5	12,5	40	100
Apai ági nagyanya	33	82,5	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	5	12,5	40	100
Anyai ági nagyapa	33	82,5	0	0	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	0	0	5	12,5	40	100
Anyai ági nagyanya	32	80	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7,5	0	0	5	12,5	40	100
Apámmal	32	80	0	0	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	1	2,5	5	12,5	40	100
Anyámmal	31	77,5	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	1	2,5	1	2,5	5	12,5	40	100
Gyerekeimmel	34	85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	5	12,5	40	100
Párommal	34	85	0	0	0	0	1	2,5	0	0	0	0	1	2,5	5	12,5	40	100

Az adatközlők válasza alapján megállapíthatjuk, hogy a helyi szlovák nyelvjárás csak elenyészően kis mértékben jelenik meg az édesanyjukkal (2,5%), édesapjukkal (2,5%), a párjukkal (2,5%) és a gyerekeikkel (2,5%) való kommunikációban.

Kérdéseink között olyanok is szerepeltek, amelyekkel a magyar standard és a nyelvjárások, valamint a szlovák standard és a nyelvjárások jelenlétét vizsgáltuk a különféle nyelvhasználati színtereken. Az erre vonatkozó kérdésünk a következő volt: *Milyen gyakran beszél a megadott nyelven az iskolában/a munkahelyen és a közéletben?* Az eredményeket az alábbiakban ismertetjük.

3.1. A magyar standard az iskolában, az utcán, a hivatalokban

13. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar standardon az iskolában / barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Iskolában/ munkahelyen	1	2,5	2	5	0	0	3	7,5	4	10	8	20	20	50	2	5	40	100
Barátaimmal	1	2,5	1	2,5	1	2,5	3	7,5	3	7,5	5	12,5	24	60	2	5	40	100
Ismerőseim- mel az utcán	1	2,5	1	2,5	0	0	4	10	4	10	9	22,5	19	47,5	2	5	40	100
Üzletekben	2	5	1	2,5	0	0	4	10	5	12,5	8	20	18	45	2	5	40	100
Hivatalokban	1	2,5	2	5	5	12,5	3	7,5	6	15	8	20	15	37,5	2	5	40	100

A kapott válaszok alapján megállapítható, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők magyar nyelven kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. A magyar standard nyelvváltozatot természetes módon nagymértékben használják az iskolában és a munkahelyen (50%), a barátokkal való kommunikációban (60%), az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán (47,5%), az üzletben (45%) valamint a hivatalokban is (37,5%), az utóbbi szintéren azonban a legkevésbé gyakran. Az eredmények azt mutatják, hogy ahogy haladunk az intim szférától a közéleti felé, egyre csökken a magyar nyelv használata. E tekintetben kivételt jelent az iskolai nyelvhasználat.

3.2. A magyar nyelvjárás az iskolában, az utcán, a hivatalokban

14. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar nyelvjárásban az iskolában/barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Iskolában/ munkahelyen	10	25	2	5	5	12,5	3	7,5	1	2,5	3	7,5	12	30	4	10	40	100
Barátaimmal	7	17,5	1	2,5	8	20	1	2,5	1	2,5	3	7,5	13	32,5	6	15	40	100
Ismerőseim- mel az utcán	6	15	3	7,5	5	12,5	3	7,5	4	10	2	5	11	27,5	6	15	40	100
Üzletekben	9	22,5	4	10	5	12,5	2	5	4	10	2	5	8	20	6	15	40	100
Hivatalokban	12	30	2	5	3	7,5	6	15	3	7,5	1	2,5	7	17,5	6	15	40	100

A kapott válaszok alapján megállapítható, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők magyar nyelvjárásban is kommunikálnak a különféle nyelvhasználati színtereken. A helyi magyar nyelvjárást használják az iskolában és a munkahelyen (30%), a barátokkal való kommunikációban (32,5%), az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán (27,5%), az üzletben (20%) valamint a hivatalokban is (17,5%), az utóbbi szintéren azonban a legkevésbé gyakran. Az eredmények itt is azt mutatják, hogy ahogy haladunk az intim szférától a közéleti felé, egyre csökken a magyar nyelvjárás használata. E tekintetben szintén kivételt jelent az iskolai nyelvhasználat. Összességében azonban a nyelvjárás jelenléte a különféle kommunikációs helyzetekben a standardéhoz képest csaknem fele akkora.

3.3. Más nyelv az iskolában, az utcán, a hivatalokban

15. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő más nyelveken, mint a magyar az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	8	%		
Iskolában/ munkahelyen	4	10	4	10	7	17,5	5	12,5	4	10	4	10	9	22,5	3	7,5	40	100
Barátaimmal	17	42,5	7	17,5	3	7,5	1	2,5	3	7,5	1	2,5	4	10	4	10	40	100
Ismerőseim- mel az utcán	15	37,5	9	22,5	2	5	5	12,5	1	2,5	1	2,5	5	12,5	2	5	40	100
Üzletekben	8	20	4	10	4	10	8	20	4	10	3	7,5	6	15	3	7,5	40	100
Hivatalokban	4	10	4	10	4	10	3	7,5	5	12,5	9	22,5	8	20	3	7,5	40	100

Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők jóval gyakrabban használják a magyart a különféle nyelvhasználati színtereken, mint más nyelveket. Ez a körülmény nagymértékben elősegíti a magyar nyelv megmaradását a városban. Más nyelveket, mint a magyart az adatközlők főleg a hivatalokban (20%), az üzletekben (15%), ismerőseikkel az utcán (12,5) és legkevésbé a barátaikkal (10%) kommunikálva használják. E tekintetben fordított a helyzet, mint a magyar esetében, vagyis a közéleti nyilvános színtereken, hivatalos helyeken más nyelv (a szlovák) az erőteljesebben jelen levő, az intim szféra felé haladva azonban ez csökkenő tendenciát mutat.

3.4. A szlovák standard nyelvváltozat az iskolában, az utcán, a hivatalokban

16. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák standardon az iskolában/ munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Iskolában/ munkahelyen	5	12,5	0	0	4	10	3	7,5	3	7,5	8	20	16	40	1	2,5	40	100
Barátaimmal	7	17,5	4	10	8	20	8	20	4	10	4	10	5	12,5	0	0	40	100
Ismerőseim- mel az utcán	5	12,5	9	22,5	11	27,5	6	15	4	10	2	5	2	5	1	2,5	40	100
Üzletekben	5	12,5	3	7,5	4	10	15	37,5	3	7,5	7	17,5	2	5	1	2,5	40	100
Hivatalokban	0	0	3	7,5	6	15	7	17,5	12	30	5	12,5	6	15	1	2,5	40	100

A válaszok alapján megállapítható, hogy a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők szlovák nyelven kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. A szlovák standardot természetes módon nagymértékben használják az iskolában és a munkahelyen (40%), a barátokkal való kommunikációban (12,5%), az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán (5%), az üzletben (5%) valamint a hivatalokban is (15%). Ez utóbbi szintéren a leggyakrabban, leszámítva az iskolai nyelvhasználatot. A nyilvános szintereken – amennyiben magyar nyelvbeli kompetenciáik ezt lehetővé teszik – vélhetően az adott kommunikációs tényezők szerint választanak nyelvet (ki a beszélgetőpartner, téma, a beszélgetés célja stb.).

3.5. A szlovák nyelvjárás az iskolában, az utcán, a hivatalokban

17. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák nyelvjárásban az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Iskolában/ munkahelyen	27	67,5	5	7,5	2	5	0	0	0	0	3	7,5	0	0	3	7,5	40	100
Barátaimmal	30	75	3	7,5	0	0	3	7,5	0	0	1	2,5	0	0	3	7,5	40	100
Ismerőseim- mel az utcán	27	67,5	4	10	2	5	3	7,5	1	2,5	0	0	1	2,5	2	5	40	100
Üzletekben	27	67,5	3	7,5	3	7,5	2	5	2	5	1	2,5	0	0	2	5	40	100
Hivatalokban	33	82,5	2	5	2	5	0	0	1	2,5	0	0	0	0	2	5	40	100

A szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők szlovák nyelvjárásban szinte alig kommunikálnak az egyes nyelvhasználati színtereken. A helyi szlovák nyelvjárást nagyon gyakran (7. szint) mindössze az adatközlők 2,5%-a használja a barátokkal való kommunikációban.

3.6. Más nyelv, mint a szlovák az iskolában, az utcán, a hivatalokban

18. táblázat. Milyen gyakran beszél az adatközlő más nyelveken, mint a szlovák az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?

	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem vála- szolt		Σ	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%		
Iskolában/ munkahe- lyen	12	30	2	5	2	5	3	7,5	3	7,5	4	10	10	25	4	10	40	100
Barátaim- mal	13	32,5	0	0	2	5	3	7,5	2	2,5	5	12,5	12	30	3	7,5	40	100
Ismerőse- immel az utcán	12	30	0	0	2	5	5	12,5	4	10	2	5	12	30	3	7,5	40	100
Üzletekben	9	22,5	4	10	0	0	6	15	5	12,5	3	7,5	10	25	3	7,5	40	100
Hivatalok- ban	18	45	1	2,5	4	10	6	15	2	5	1	2,5	5	12,5	3	7,5	40	100

A szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők viszonylag gyakran használnak más nyelv(ek)et, mint a szlovákot a különféle nyelvhasználati színtereken, a város kétnyelvűsége miatt elsősorban a magyart. Más nyelveket, mint a szlovákot főleg ismerőseikkel az utcán (30%) és a barátaikkal való kommunikációban használnak (30%), legkevésbé a hivatalokban (12,5%). A nyilvános színterektől az intim szféra felé haladva az egyéb nyelvek használata növekvő tendenciát mutat.

A különféle nyelvhasználati színtereken megjelenő nyelvek, nyelvi kompetenciák vizsgálata mellett a nyelvekhez való attitűdöket is vizsgáltuk adatközlőink körében. Felmérésünkben fontosnak tartottuk feltérképezni, hogyan vélekedik Komárom kétnyelvű lakossága a szlovák nyelvtudás jelentőségéről, s e tekintetben milyenek az elvárásaik.

19. táblázat. Mennyire kell tudnia a Szlovák Köztársaság magyar kisebbséghez tartozó állampolgárának az államnyelvet (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?

Válasz	Σ	%
Nem muszáj, hogy megértesse magát szlovákul	0	0
Kell, hogy megértesse magát szlovákul	20	50
Maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul	4	10
Társadalmi helyzetének megfelelő mértékben kell tudnia szlovákul	12	30
Kitűnően kell tudnia szlovákul	4	10
Összesen	40	100

A magyar kérdőívet kitöltő adatközlők fele szerint (20) elvárható a magyar nemzetiségű/anyanyelvű állampolgároktól, hogy megértessék magukat szlovákul (50%), emellett az adatközlők csaknem egyharmada szerint (30%) az egyén társadalmi helyzete a legfontosabb tényező a tekintetben, hogy milyen mértékben kell tudnia szlovákul.

20. táblázat. Mennyire kell tudnia a Szlovák Köztársaság magyar kisebbséghez tartozó állampolgárának az államnyelvet (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?

Válasz	Σ	%
Nem muszáj, hogy megértesse magát szlovákul	1	2,5
Kell, hogy megértesse magát szlovákul	24	60
Maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul	4	10
Társadalmi helyzetének megfelelő mértékben kell tudnia szlovákul	7	17,5
Kitűnően kell tudnia szlovákul	4	10
Összesen	40	100

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők véleménye hasonló a magyar kérdőívet kitöltők véleményéhez abban, hogy olyan szinten szükséges tudni szlovákul az egyénnek, hogy képes legyen megértetni magát a társadalom többi tagjával (60%). Hasonlók a vélemények azokban a vélekedésekben is, hogy szlovák nyelvtudása szintjéről az egyénnek kell döntenie, és kitűnően kell tudnia szlovákul. A tekintetben, hogy az egyén társadalmi helyzete van leginkább befolyással a szlovák nyelvtudása mértékére, viszont kevésbé egyeznek a vélemények; a magyar adatközlők ezt az álláspontot erőteljesebben képviselik (30% : 17,5%).

A továbbiakban a kódváltás kérdését vizsgáljuk. Azt a kérdést tettük fel az adatközlőknek, hogy mikor és milyen okból váltogatják a kommunikáció nyelvét. Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják a beszélőket a kommunikáció során bekövetkező kódváltásra, milyen okok hatására térnek át anyanyelvi kommunikációról más nyelvűre és fordítva.

21. táblázat. Mikor változtatom meg a kommunikáció nyelvét (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?

Beszédhelyzet/válasz	igen	%	nem	%	nem választott	%	Σ	%
Amikor olyan személy kapcsolódik be a beszélgetésbe, aki nem beszél az anyanyelvemen	32	80	3	7,5	5	12,5	40	100
Amikor nem jut eszembe a megfelelő kifejezés	15	37,5	16	40	9	22,5	40	100
Amikor olyan témáról beszélünk, ami az adott nyelven jobban hangzik	7	17,5	22	55	11	27,5	40	100
Amikor a társadalmi élet dolgairól van szó	3	7,5	26	65	11	27,5	40	100
Más okból	3	7,5	13	32,5	24	60	40	100
Nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvűre	0	0	7	17,5	33	82,5	40	100

A magyar kérdőívet kitöltők 80%-a váltja a kommunikáció nyelvét, ha olyan személy kapcsolódik be a kommunikációs folyamatba, aki nem beszél a magyar nyelvet. Az eredmény azt tükrözi, hogy az adatközlők lojálisak az olyan beszélgetőtársukkal, aki nem ismeri a magyar nyelvet, vagyis nem akarják kirekeszteni az interperszonális kommunikációból. Ez a magatartás általános társadalmi kommunikációs elvárásnak tekinthető. A megkérdezettek 37,5%-a tér át a szlovák nyelvre abban az esetben, ha a megfelelő anyanyelvi kifejezés nem jut az eszébe. (A szlovákiai magyarok kommunikációs aktusaiban nagy gyakorisággal megjelenő, a szlovákból származó különféle típusú kölcsönölemekre vö. pl. Simon 2017.) Ez a körülmény a *nyelvi hiány* jelentkezésére utal. Végül említést érdemel, hogy a magyar adatközlők nem választották a *Nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre* lehetőséget.

22. táblázat. Mikor változtatom meg a kommunikáció nyelvét (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?

Beszédhelyzet/válasz	igen	%	nem	%	nem választott	%	Σ	%
Amikor olyan személy kapcsolódik be a beszélgetésbe, aki nem beszél az anyanyelvemen	33	82,5	4	10	3	7,5	40	100
Amikor nem jut eszembe a megfelelő kifejezés	25	62,5	10	25	5	12,5	40	100
Amikor olyan témáról beszélünk, ami az adott nyelven jobban hangzik	10	25	24	60	6	15	40	100
Amikor a társadalmi élet dolgairól van szó	7	17,5	26	65	7	17,5	40	100
Más okból	2	5	22	55	16	40	40	100
Nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre	2	0	8	20	30	80	40	100

A szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők hasonlóan vélekedtek, mint a magyar nyelvű kérdőívet kitöltők. Legjellemzőbben szintén abban a helyzetben váltanak kódot, ha olyan személy kapcsolódik be a kommunikációs folyamatba, aki nem érti a szlovák nyelvű társalgást. Jelentős eltérés van viszont a két csoport között a tekintetben, hogy a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők jóval nagyobb arányban (62,5%) váltanak kódot amiatt, hogy nem jut az eszükbe a megfelelő kifejezés a beszéd folyamatban. Ennek hátterében az az ok is meghúzódhat, hogy a szlovákdomináns beszélőkre hatással van a kétnyelvűségi helyzet, valamint a magyar nyelvi környezet, amelyben élnek.

Hasonló okból, tudniillik hogy van-e eltérés a két adatközlői csoport válaszai között, kérdeztünk rá arra, hogy az anyanyelv használata mennyire erőteljesen befolyásolja a nemzeti identitás megtartását néhány kiemelten fontos nyelvhasználati szinten: a családban, az iskolában és a közéletben.

23. táblázat. Mennyire befolyásolja az anyanyelv használata a nemzeti identitás megtartását a családban, az iskolában és a közéletben (magyar kérdőívet kitöltők)

	egyáltalán nem fontos				középtérték				nagyon fontos											
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	8	%	9	%	10	%
Családban	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	2	5	2	5	4	10	2	5	29	72,5
Iskolában	0	0	0	0	0	0	1	2,5	5	12,5	1	2,5	2	5	8	20	3	7,5	20	50
Közéletben	0	0	0	0	1	2,5	0	0	2	5	1	2,5	5	13	7	18	4	10	20	50

A kapott válaszok alapján a magyar anyanyelv használatának a nemzeti identitás megőrzése szempontjából a legnagyobb jelentősége a családban van (72,5%). Emellett egyforma arányban oszlik meg a válaszadók véleménye az iskolai és a közéleti nyelvhasználat tekintetében (50 – 50%).

24. táblázat. Az anyanyelv használata mennyire erőteljesen befolyásolja a nemzeti identitás megtartását a családban, az iskolában és a közéletben (szlovák kérdőívet kitöltők)

	egyáltalán nem fontos				középtérték				nagyon fontos											
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	8	%	9	%	10	%
Családban	0	0	1	2,5	0	0	0	0	3	7,5	2	5	3	7,5	4	10	2	5	25	62,5
Iskolában	0	0	1	2,5	0	0	0	0	5	12,5	4	10	4	10	5	12,5	4	10	17	42,5
Közéletben	0	0	1	2,5	0	0	0	0	6	15	6	15	2	5	6	15	4	10	15	37,5

A szlovák kérdőívet kitöltők körében is a családi nyelvhasználatnak van a legnagyobb szerepe a nemzeti identitás megtartásában (62,5%), ám az itt tapasztalható érték kisebb, mint a magyar kérdőívet kitöltők esetében: a második helyre az iskolai nyelvhasználat (42,5%), az utolsó helyre a közéleti nyelvhasználat került (37,5%).

4. Összegzés

Dolgozatunk célja az volt, hogy feltérképezzük a dél-szlovákiai Komárom város kétnyelvűségét. Az alábbiakban összegezzük néhány fontosabb tanulságot. Kutatásunk módszere a kérdőíves vizsgálat volt, ugyanakkor felmérésünk nem tekinthető reprezentatívnak.

A felmérés során különféle, a nyelvhasználatot érintő kérdéseket vizsgáltunk, például azt, hogy az adatközlők milyen nyelven, nyelvváltozatokon (standard, nyelvjárás) kommunikálnak az egyes nyelvhasználati színtereken, milyenek az attitűdjük az adott nyelvekhez, valamint milyen mértékben van jelen a hétköznapi kommunikációban, a magán- és a közéletben a szlovák mint államnyelv és a magyar mint kisebbségi nyelv.

Vizsgálatunkban feltételeztük annak a tendenciának az érvényességét, amely a szlovákiai magyarok körében általánosan jellemző, azaz hogy eltérés van az anyanyelv és nemzetiség megvallása tekintetében a komáromi lakosok körében is, vagyis e két kategória nem fedi egymást teljesen. A véletlenszerű mintavétel során igazolást nyert, hogy az adatközlők közül többnek magyar az anyanyelve, mint ahányan magyar nemzetiségűnek vallják magukat. Ez a Komárom városára is jellemző asszimilációval hozható kapcsolatba.

Az a körülmény, hogy magyar nemzetiségű adatközlők szlovák kérdőívet is választottak kitöltésre, arra enged következtetni, hogy sokuknak fejlettebbek a szlovák nyelvi kompetenciáik. Ennek hátterében pedig az állhat, hogy szlovák tannyelvű oktatásban szocializálódtak, vélhetően a nyelvváltás folyamatában vannak. A szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők 52,5%-a (21 személy a teljes mintát képező 40-ből) magyar nemzetiségűnek vallotta magát, és csupán 35%-a (14 adatközlő a teljes mintát képező 40-ből) szlováknak; emellett 12,5% (5 adatközlő) nem jelölte meg nemzetiségi hovatartozását.

A magyar kérdőívet kitöltők túlnyomó többsége a magyar nyelv változatait használja a családban és a közéleti kommunikációban is. Ami a szlovák nyelvű kérdőíveket kitöltők adatait illeti; családi és közéleti kommunikációjukban is a szlovák standard nyelvváltozatot használják. A helyi szlovák nyelvjárás csak elenyészően kis mértékben jelenik meg a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők családi nyelvhasználatban is.

Hivatkozások

- Bauko János 2018. Komárom/Komárno névszemiotikai tájképe. In Tódor Erika-Mária–Tankó Enikő–Dégi Zsuzsanna (szerk.): *Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség*. Nyelvhasználat, nyelvi tájkép, és gazdasági élet. I. kötet. Kolozsvár, Scientia Kiadó, 55–70. p.
- Gyurgyík László 2004. *Asszimilációs folyamatok a szlovákiai magyarság körében*. Pozsony, Kalligram Könyvkiadó. /Mercurius Könyvek/
- Gyurgyík László 2014. *A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai 1989-től 2011-ig. Különös tekintettel a 2001-től napjainkig tartó időszakra*. Somorja Fórum Kisebbségkutató Intézet.
- Kiss Zita Margit 2008. Mit ér a nyelv, ha magyar? In Lőrincz Ildikó (szerk.): *Nyelvek és kultúrák dialógusa*. Győr, Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, 9–24. p. /Apáczai-füzetek, 3./
- Kontra Miklós 2006. A magyarországi magyar nyelvhasználat variabilitásáról. In Kiefer Ferenc–Siptár Péter (szerk.): *Magyar nyelv*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 577–594. p.
- Lampl Zsuzsanna 2011. A szlovákiai magyarok családi és nyilvános nyelvhasználatára 2011-ben. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 13. évf. 3. sz. 3–20. p.
- Lanstyák István 2018. *Nyelvalakítás és nyelvi problémák*. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Gramma Nyelvi Iroda.
- Misad Katalin 2019. *Nyelvhasználat kétnyelvű környezetben*. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Gramma Nyelvi Iroda.
- Mrva Marianna–Szilvássy Tímea 2011. Kétnyelvűség a dél-szlovákiai településeken. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 13. évf. 1. sz. 37–58. p.

- Pusztay János 2017. Anyanyelv kisebbségi és nemzetiségi helyzetben. In Pomozi Péter (szerk.): *Anyanyelv és nemzeti jövő*. Budapest, Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, 58–68. p.
- Simon Szabolcs 2010. *Nyelvi szondázások. Alkalmazott nyelvészeti tanulmányok a szlovákiai magyar nyelvhasználat köréből*. Dunaszerdahely, Liliium Aurum.
- Simon Szabolcs 2017. Nyelvi változók a szlovákiai magyar nyelvváltozatokban. In Misad Katalin (szerk.): *Kétnyelvűség térben és időben*. Pozsony, Szenczi Molnár Albert Egyesület, 106–126. p.
- Sorbán Angella 2014. Nyelv(ek) és identitás. Adalékok a kétnyelvűség és az identitás kérdésköréhez kisebbségi helyzetben. In Magyarai Sára–Bartha Krisztina (szerk.): *A nyelv közösségi perspektívája*. Nagyvárad–Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület–Partium Kiadó, 16–26. p.
- Szénássy Zoltán 1998. *Rév-Komárom*. h. n., KT Kiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2016. Folyamatos sztenderdizáció: jelen idejű magyar alakulástörténet. In Kozmács István és Vančo Ildikó (szerk.): *Sztenderd – nem sztenderd. Variációk egy nyelv változataira. Válogatás a 18. Élőnyelvi Konferencia – Nyitra, 2014. szeptember 18–20. – előadásából*. Lakitelek, Antológia Kiadó, 29–42. p.
- Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. Szeged, JGYTF Kiadó.

SZABOLCS SIMON – SZILVIA N. VARAGYA

BILINGUALISM AND THE LINGUISTIC LANDSCAPE OF KOMÁRNO IN SLOVAKIA

The ethnic composition, and consequently, the language use and the linguistic landscape of the population of Komárno in Slovakia is continuously changing. The aim of the research on which our paper is based is to prepare the „map” of bilingualism of Komárno. Two autochthonous nationalities live in this town with a Hungarian majority. The research is rooted in a fieldwork carried out using the method of questionnaire survey, and it examines socio-linguistic, sociological and socio-psychological variables. An important viewpoint of the research is to define the nationality and the first language of the informants, since the aim of the project is to make a diagnosis on their orientations and opinions, and to make clear their attitude toward bilingualism, national self-definition and the assimilative tendencies experienced in the town.